

เกณฑ์ตรวจสอบฟาร์มเลี้ยงสัตว์น้ำจืดตามมาตรฐานการปฏิบัติทางประมงที่ดี

1. สถานที่

1.1 บ่อเลี้ยง

1.1.1 มีการขึ้นทะเบียนฟาร์มอย่างถูกต้อง

ผ่าน	มีการขึ้นทะเบียนฟาร์มอย่างถูกต้องตามระเบียบกรมประมง
ไม่ผ่าน	ไม่มีการขึ้นทะเบียนฟาร์มอย่างถูกต้องตามระเบียบกรมประมง ข้อเสนอแนะ ให้ขึ้นทะเบียนฟาร์มอย่างถูกต้องตามระเบียบกรมประมง

1.1.2 ใกล้แหล่งน้ำสะอาด ห่างจากแหล่งกำเนิดมลพิษ และมีระบบถ่ายเทน้ำที่ดี

ผ่าน	ใกล้แหล่งน้ำสะอาดซึ่งมีปริมาณน้ำไม่เพียงพอ แต่สามารถนำน้ำที่มีคุณภาพดีมาใช้ได้อย่างเพียงพอ อยู่ไกลจากแหล่งมลพิษ และสามารถถ่ายเทน้ำได้ดี
ไม่ผ่าน	ไม่มีและอยู่ไกลจากแหล่งน้ำสะอาด มีปริมาณน้ำไม่เพียงพอ อยู่ใกล้แหล่งมลพิษ และถ่ายเทน้ำได้ไม่ดี ข้อเสนอแนะ จัดให้มีบ่อพักน้ำและเตรียมน้ำในปริมาณเพียงพอ หรือสร้างระบบน้ำหมุนเวียนเพื่อนำน้ำกลับมาใช้ใหม่

1.1.3 การคมนาคมสะดวก และมีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน

ผ่าน	มีการคมนาคมเข้าสู่ฟาร์มไม่สะดวก มีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้าไม่เพียงพอ
ไม่ผ่าน	ไม่มีการคมนาคม และไม่มีระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ข้อเสนอแนะ ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2. การจัดการ

2.1 บ่อเลี้ยง

2.1.1 ปฏิบัติตามคู่มือการเลี้ยงสัตว์น้ำของกรมประมง หรือวิธีการอื่นที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ

ผ่าน	มีการเตรียมบ่อก่อนการเลี้ยง โดยการทำความสะอาด และปรับพื้นก้นบ่อ มีการกรองน้ำเพื่อป้องกันศัตรูปลาหรือสัตว์ที่เป็นพาหะนำโรค มีการเตรียมอาหารธรรมชาติก่อนการเลี้ยง แต่ไม่มีการตากบ่อ
ไม่ผ่าน	ไม่มีการเตรียมบ่อก่อนการเลี้ยง และไม่มีการกรองป้องกันศัตรูปลาหรือสัตว์ที่เป็นพาหะนำโรค ข้อเสนอแนะ ควรมีการเตรียมบ่อก่อนการเลี้ยง โดยการทำความสะอาด และปรับพื้นก้นบ่อ มีการตากบ่อในระยะเวลาที่เหมาะสม และมีการกรองป้องกันศัตรูปลาหรือสัตว์ที่เป็นพาหะนำโรค มีการเตรียมอาหารธรรมชาติก่อนการเลี้ยง

2.1.2 มีแผนที่แสดงแหล่งที่ตั้งและแผนผังของฟาร์ม

ผ่าน	มีแผนที่แสดงแหล่งที่ตั้ง และแผนผังฟาร์ม จัดแบ่งพื้นที่ใช้ประโยชน์ภายในฟาร์ม ไม่เป็นสัดส่วน แต่มีแผนปรับปรุงแก้ไข
ไม่ผ่าน	ไม่มีแผนที่แสดงแหล่งที่ตั้ง และแผนผังฟาร์ม ข้อเสนอแนะ จัดทำแผนที่แสดงแหล่งที่ตั้ง และแผนผังฟาร์ม พร้อมทั้งจัดแบ่งพื้นที่ใช้ประโยชน์ให้เป็นสัดส่วน

2.1.3 น้ำทิ้งจากบ่อเลี้ยงต้องมีค่าไม่เกินค่ามาตรฐานน้ำทิ้งจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของกรมประมง

ผ่าน	น้ำทิ้งจากบ่อเลี้ยงต้องมีค่าไม่เกินค่ามาตรฐานน้ำทิ้งจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของกรมประมง และมีการตรวจวัดคุณภาพน้ำทิ้งเป็นครั้งคราว
ไม่ผ่าน	น้ำทิ้งจากบ่อเลี้ยงต้องมีค่าเกินค่ามาตรฐานน้ำทิ้งจากการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของกรมประมง และไม่มีการตรวจวัดคุณภาพน้ำทิ้ง ข้อเสนอแนะ มีการปรับปรุงคุณภาพน้ำทิ้งให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน และตรวจวัดคุณภาพน้ำทิ้งเป็นประจำ

2.1.4 การเลี้ยงต้องดำเนินการอย่างถูกสุขลักษณะ

ผ่าน	มีการเลี้ยงอย่างถูกสุขลักษณะไม่สม่ำเสมอ
ไม่ผ่าน	การเลี้ยงไม่ถูกสุขลักษณะ ข้อเสนอแนะ ควรมีการเลี้ยงอย่างถูกสุขลักษณะอย่างสม่ำเสมอ เช่น มีการทำความสะอาดเครื่องมือและอุปกรณ์ก่อนและหลังการใช้ในแต่ละบ่อ ป้องกันไม่ให้สัตว์เลี้ยงเข้ามาในบริเวณฟาร์ม ผู้เลี้ยงต้องมีความสะอาด เป็นต้น

3. ปัจจัยการผลิต

3.1 ต้องใช้ปัจจัยการผลิต เช่น อาหาร อาหารเสริม วิตามิน ฯลฯ ที่ขึ้นทะเบียนกับทางราชการ (ในกรณีที่กำหนดให้ปัจจัยการผลิตนั้นต้องขึ้นทะเบียน) และไม่หมดอายุ

ผ่าน	เลือกใช้ปัจจัยการผลิตที่ได้ขึ้นทะเบียนกับกรมประมงหรือทางราชการอื่นๆ มีฉลากระบุโภชนาการของอาหาร และ/หรือ องค์ประกอบที่ชัดเจน มีข้อความระบุวันที่ผลิตและหมดอายุ แต่ไม่มีการวางแผนการจัดซื้อ
ไม่ผ่าน	ปัจจัยการผลิตที่ใช้ไม่มีการจดทะเบียน และพบปัจจัยการผลิตหมดอายุ ข้อเสนอแนะ ปัจจัยการผลิตที่ใช้มีการจดทะเบียนกับหน่วยงานราชการที่รับผิดชอบ ใช้ปัจจัยการผลิตที่ไม่หมดอายุ และมีแผนการจัดซื้อที่ดี

3.2 ปัจจัยการผลิตต้องปลอดจากการปนเปื้อนของยาและสารต้องห้ามในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตามประกาศทางราชการ

ผ่าน	ใช้ปัจจัยการผลิตที่ปลอดจากยาและสารต้องห้ามในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตามประกาศทางราชการ
ไม่ผ่าน	ใช้ปัจจัยการผลิตที่มียาและสารต้องห้ามในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำตามประกาศทางราชการ ข้อเสนอแนะ ใช้ปัจจัยการผลิตที่ขึ้นทะเบียน และไม่มีการปนเปื้อนของยาและสารต้องห้ามฯ และ/หรือมีหลักฐานการตรวจสอบการปนเปื้อนของยาปฏิชีวนะ

3.3 การผลิตอาหารต้องมีกระบวนการที่ถูกสุขลักษณะและปลอดภัยต่อสัตว์น้ำและผู้บริโภค

ผ่าน	เลือกใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพ และต้องไม่หมดอายุ แต่บางขั้นตอนของการผลิตไม่ถูกสุขลักษณะและไม่ปลอดภัยต่อสัตว์น้ำและผู้บริโภค
ไม่ผ่าน	ใช้วัตถุดิบที่ไม่มีคุณภาพ หรือหมดอายุ และทุกขั้นตอนการผลิตไม่ถูกสุขลักษณะ ข้อเสนอแนะ ใช้วัตถุดิบที่มีคุณภาพ และต้องไม่หมดอายุ ทุกขั้นตอนการผลิตต้องสะอาดถูกสุขลักษณะและปลอดภัยต่อสัตว์น้ำและผู้บริโภค

3.4 มีการจัดเก็บปัจจัยการผลิตอย่างถูกสุขลักษณะ

ผ่าน	มีการจัดเก็บปัจจัยการผลิตในสถานที่เก็บที่ดี เช่น มีตู้เก็บความเย็น โรงเรือนโปร่ง มีอากาศถ่ายเทได้ดี ไม่มีความร้อนและความชื้นสูง มีหลังคาคลุมป้องกันแสงแดดและฝน สามารถป้องกันหนู และแมลงได้ดี มีชั้นวางเพื่อป้องกันความชื้น และไม่มีการจัดเก็บอย่างเป็นระเบียบ
ไม่ผ่าน	จัดเก็บปัจจัยการผลิตไม่ถูกสุขลักษณะ และไม่มีการจัดเก็บอย่างเป็นระเบียบ ข้อเสนอแนะ จัดเก็บปัจจัยการผลิตถูกสุขลักษณะ และเก็บอย่างเป็นระเบียบ

4. การจัดการดูแลสุขภาพสัตว์น้ำ

4.1 บ่อเลี้ยง

4.1.1 มีการเตรียมบ่อและอุปกรณ์อย่างถูกวิธีเพื่อป้องกันโรคที่จะเกิดกับสัตว์น้ำ

ผ่าน	มีการเตรียมบ่อและอุปกรณ์ที่ใช้อย่างถูกวิธี ทุกครั้ง เช่น ไม่ใช้สารเคมีที่เป็นพิษต่อมนุษย์ในการเตรียมบ่อและอุปกรณ์ แต่ไม่มีการตากบ่อ
ไม่ผ่าน	ไม่มีการเตรียมบ่อและอุปกรณ์ที่ใช้อย่างถูกวิธี หรือใช้สารเคมีที่เป็นพิษต่อมนุษย์ในการเตรียมบ่อและอุปกรณ์ ข้อเสนอแนะ ให้มีการเตรียมบ่อและอุปกรณ์อย่างถูกวิธี ไม่ใช้สารเคมีที่เป็นพิษต่อมนุษย์ และมีการตากบ่อทุกครั้ง

4.1.2 เมื่อสัตว์น้ำมีอาการผิดปกติไม่ควรใช้ยาและสารเคมีทันที ควรพิจารณาด้านการจัดการ เช่น การเปลี่ยนถ่ายน้ำตามความเหมาะสมและ/หรือเพิ่มอากาศก่อนการใช้ยาและสารเคมี

ผ่าน	เมื่อสัตว์น้ำมีอาการผิดปกติต้องรีบบำบัด โดยพิจารณาปรับสภาพแวดล้อมในบ่อ เช่น การเปลี่ยนถ่ายน้ำ เพิ่มอากาศ ลดการให้อาหาร เป็นต้น แต่ไม่มีการวินิจฉัยโรคก่อนที่จะใช้ยาและสารเคมี
ไม่ผ่าน	เมื่อสัตว์น้ำมีอาการผิดปกติ ใช้ยาและสารเคมีทันทีโดยไม่มีการปรับสภาพแวดล้อมในบ่อ ข้อเสนอแนะ ควรพิจารณาปรับสภาพแวดล้อมในบ่อเป็นอันดับแรก และมีการวินิจฉัยโรคก่อนใช้ยาและสารเคมี

4.1.3 ในกรณีที่สัตว์น้ำป่วยจำเป็นต้องใช้ยาและสารเคมี ให้ใช้ยาและสารเคมีที่ขึ้นทะเบียนถูกต้อง และปฏิบัติตามฉลากอย่างเคร่งครัด

ผ่าน	ใช้ยาและสารเคมีที่อนุญาตให้ใช้ได้และขึ้นทะเบียนกับทางราชการอย่างถูกต้อง แต่ไม่ปฏิบัติตามฉลากอย่างเคร่งครัด
ไม่ผ่าน	ใช้ยาและสารเคมีที่อนุญาตให้ใช้ได้ แต่ไม่มีการขึ้นทะเบียนกับทางราชการ ไม่ปฏิบัติตามฉลาก ข้อเสนอแนะ ให้ใช้ยาและสารเคมีที่อนุญาตให้ใช้ได้ มีการขึ้นทะเบียนกับทางราชการถูกต้อง ปฏิบัติตามฉลากอย่างเคร่งครัด

4.1.4 ไม่ใช้ยาและสารเคมีต้องห้ามตามประกาศทางราชการ

ผ่าน	ไม่ใช้ยาและสารเคมีต้องห้ามตามประกาศทางราชการ
ไม่ผ่าน	ใช้ยาและสารเคมีต้องห้ามตามประกาศทางราชการ ข้อเสนอแนะ ไม่ใช้ยาและสารเคมีต้องห้ามตามประกาศทางราชการ

4.1.5 เมื่อสัตว์น้ำป่วยหรือมีการระบาดของโรคต้องแจ้งเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบและมีวิธีการจัดการซากและน้ำทิ้งที่เหมาะสม

ผ่าน	เมื่อสัตว์น้ำป่วยหรือมีการระบาดของโรคมีการแจ้งเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ เป็นบางครั้ง แต่มีวิธีการจัดการซากที่เหมาะสม เช่น ฝังดิน หรือเผา ไม่นำซากมาไว้บริเวณคั่นบ่อ เป็นต้น
ไม่ผ่าน	เมื่อสัตว์น้ำป่วยหรือมีการระบาดของโรค ไม่มีการแจ้งเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบ หรือไม่มีการจัดการซากและน้ำทิ้งที่เหมาะสม เช่น ทิ้งซากในแหล่งน้ำ หรือไม่มีการควบคุมการแพร่กระจายของโรค ข้อเสนอแนะ เมื่อสัตว์น้ำป่วยหรือมีการระบาดของโรคต้องแจ้งเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบทุกครั้ง มีวิธีการจัดการซากที่เหมาะสม และมีการควบคุมการแพร่กระจายของโรค

5. สุขลักษณะฟาร์ม

5.1 บ่อเลี้ยง

5.1.1 มีการจัดการระบบน้ำทิ้งที่เหมาะสม น้ำทิ้งจากบ้านเรือนต้องแยกจากระบบการเลี้ยง

ผ่าน	ระบบน้ำทิ้งจากบ้านเรือนแยกจากระบบการเลี้ยงชัดเจนและไม่พบการรั่วซึมของระบบน้ำทิ้งมาสู่ระบบการเลี้ยง แต่มีการรักษาความสะอาดของทางระบายน้ำทิ้งเป็นครั้งคราว ตรวจพบเศษขยะในทางระบายน้ำทิ้ง
ไม่ผ่าน	ระบบน้ำทิ้งจากบ้านเรือนไม่แยกจากระบบการเลี้ยง มีการรั่วซึมของระบบน้ำทิ้งมาสู่ระบบการเลี้ยง พบเศษขยะในทางระบายน้ำทิ้ง ข้อเสนอแนะ จัดการแยกระบบระบายน้ำทิ้งจากบ้านเรือน บริเวณฟาร์มให้ชัดเจน และดูแลทางระบายน้ำทิ้งให้มีความสะอาด

5.1.2 ห้องสุขาแยกเป็นสัดส่วน ห่างจากบ่อเลี้ยงและมีระบบจัดการของเสียอย่างถูกสุขลักษณะ

ผ่าน	ห้องสุขา แยกเป็นสัดส่วน อยู่ห่างจากบ่อเลี้ยง ใช้ถังส้วมซึม หรือถังอิมตัวเพื่อเก็บกักของเสีย น้ำที่ระบายออกจากห้องสุขาไม่ไหลลงสู่ระบบเลี้ยง แต่มีการรักษาความสะอาดเป็นบางครั้ง
ไม่ผ่าน	ห้องสุขาไม่แยกเป็นสัดส่วน อยู่ใกล้บ่อเลี้ยง มีน้ำทิ้งไหลลงสู่ระบบเลี้ยง และไม่รักษาความสะอาด ข้อเสนอแนะ ปรับปรุงห้องสุขาใช้ถังส้วมซึม หรือถังอิมตัวเพื่อเก็บกักของเสีย ป้องกันไม่ให้น้ำทิ้งจากห้องสุขาไหลลงสู่ระบบเลี้ยง และรักษาความสะอาดอยู่เสมอ

5.1.3 จัดอุปกรณ์ เครื่องมือรวมทั้งปัจจัยการผลิตต่างๆ ในบริเวณฟาร์มให้เป็นระเบียบ สะอาด ถูกสุขลักษณะอยู่เสมอ

ผ่าน	มีการจัดเก็บอุปกรณ์ เครื่องมือ และปัจจัยการผลิตบางอย่างไม่เป็นระเบียบ มีการทำความสะอาดอุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้
ไม่ผ่าน	จัดเก็บอุปกรณ์ เครื่องมือ และปัจจัยการผลิต ไม่เป็นระเบียบ ไม่มีการทำความสะอาดอุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ ข้อเสนอแนะ ควรจัดเก็บอุปกรณ์ เครื่องมือ และปัจจัยการผลิตอย่างเป็นระเบียบ มีการทำความสะอาดอุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้

5.1.4 มีระบบการจัดเก็บขยะที่ดี เช่น ถังขยะมีฝาปิดมิดชิด เพื่อป้องกันแมลงวัน หนู แมลงสาบ และการค้ำยเชื้อของสัตว์เลี้ยง

ผ่าน	มีการดูแลความสะอาดโดยทั่วไปของฟาร์มเลี้ยงอย่างสม่ำเสมอ มีถังขยะที่มีฝาปิดมิดชิด แต่อาจจะพบขยะทิ้งอยู่ในฟาร์มเลี้ยงเล็กน้อย มีการจัดการการทำลายขยะอย่างถูกสุขอนามัย
ไม่ผ่าน	ไม่มีการดูแลความสะอาดโดยทั่วไปของฟาร์มเลี้ยง ไม่มีถังขยะ พบขยะทิ้งอยู่ในฟาร์มเลี้ยงสะสมจนน่ารังเกียจ ไม่มีการจัดการการทำลายขยะอย่างถูกสุขอนามัย ข้อเสนอแนะ ทำความสะอาดบริเวณฟาร์มเลี้ยงอย่างสม่ำเสมอ จัดหาถังขยะที่มีฝาปิดมิดชิด และมีการจัดการการทำลายขยะอย่างถูกสุขอนามัย

6. การเก็บเกี่ยวและการขนส่ง

6.1 วางแผนเก็บเกี่ยวผลผลิตตามความต้องการของตลาด และมีหนังสือกำกับการจำหน่ายสัตว์น้ำและลูกพันธุ์สัตว์น้ำ

6.1.1 วางแผนเก็บเกี่ยวผลผลิตตามความต้องการของตลาด

ผ่าน	มีการวางแผนการเก็บเกี่ยวผลผลิตล่วงหน้าตามความต้องการของตลาด
ไม่ผ่าน	ไม่มีการวางแผนการเก็บเกี่ยวผลผลิตล่วงหน้าตามความต้องการของตลาด ข้อเสนอแนะ ควรมีการวางแผนการเก็บเกี่ยวผลผลิตล่วงหน้าตามความต้องการของตลาด

6.1.2 มีหนังสือกำกับการจำหน่ายสัตว์น้ำและลูกพันธุ์สัตว์น้ำ

ผ่าน	มีใบกำกับการจำหน่ายสัตว์น้ำและลูกพันธุ์สัตว์น้ำ
ไม่ผ่าน	ไม่มีใบกำกับการจำหน่ายสัตว์น้ำและลูกพันธุ์สัตว์น้ำ ข้อเสนอแนะ ต้องมีใบกำกับการจำหน่ายสัตว์น้ำและลูกพันธุ์สัตว์น้ำ

6.2 มีการจัดการและดูแลรักษาสัตว์น้ำอย่างถูกสุขลักษณะระหว่างการเก็บเกี่ยวและการขนส่ง เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพและปลอดภัยต่อผู้บริโภค

ผ่าน	มีการทำความสะอาดสัตว์น้ำหลังการเก็บเกี่ยวด้วยน้ำสะอาด มีการขนส่งด้วยวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสม เช่น หลีกเลี้ยงการขนส่งในเวลากลางวันเพื่อไม่ให้เกิดการสูญเสีย เป็นต้น โดยเน้นความสะอาดทุกขั้นตอนของการเก็บเกี่ยวและการขนส่ง
ไม่ผ่าน	ไม่มีการทำความสะอาดสัตว์น้ำหลังการเก็บเกี่ยว มีการขนส่งด้วยวิธีการที่ไม่ถูกต้อง ข้อเสนอแนะ ควรทำความสะอาดสัตว์น้ำหลังการเก็บเกี่ยวด้วยน้ำสะอาด มีการขนส่งด้วยวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสม เช่น หลีกเลี้ยงการขนส่งในเวลากลางวันเพื่อไม่ให้เกิดการสูญเสีย เป็นต้น และเน้นความสะอาดทุกขั้นตอนของการเก็บเกี่ยวและการขนส่ง

6.3 ผลผลิตสัตว์น้ำที่เก็บเกี่ยวต้องไม่มียาหรือสารเคมีตกค้างเกินมาตรฐานกำหนด

ผ่าน	ผลผลิตสัตว์น้ำที่เก็บเกี่ยวมียาและสารเคมีต้องห้ามตามประกาศทางราชการตกค้าง ไม่เกินมาตรฐานกำหนด
ไม่ผ่าน	ผลผลิตสัตว์น้ำที่เก็บเกี่ยวมียาและสารเคมีต้องห้ามตามประกาศทางราชการตกค้างเกินมาตรฐานกำหนด ข้อเสนอแนะ ไม่ใช้ยาและสารเคมีต้องห้ามตามประกาศทางราชการในระหว่างการเลี้ยง และระหว่างการขนส่ง

7. การเก็บข้อมูล

บันทึกการจัดการ การเลี้ยง การให้อาหาร การตรวจสุขภาพ การใช้ยา และสารเคมีอย่างสม่ำเสมอ และบันทึกข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน

ผ่าน	มีการจดบันทึกการจัดการฟาร์มเลี้ยง การให้อาหาร การใช้ยาและสารเคมี ไม่สม่ำเสมอ
ไม่ผ่าน	ไม่มีการจดบันทึกการจัดการฟาร์มเลี้ยง การให้อาหาร การใช้ยาและสารเคมี ข้อเสนอแนะ มีการจดบันทึกการให้อาหาร การใช้ยา และสารเคมีทุกครั้งที่ปฏิบัติงานเสร็จทันที